

учня. Переможцем стає той учень або команда, які зібрали найбільше пар римованих слів. Гра стимулює розвиток фонетичних навичок, що важливо для покращення вимови та розуміння слів англійської мови.

«Seat Swap» (Поміняйся кріслом). Для проведення цієї гри вчитель розставляє стільці у класі колом, так щоб кожен стілець був обернений назовні. Стільців повинно бути на один менше, ніж кількість учнів. Гра буде базуватись на окремій лексичній темі і граматичній структурі, наприклад, «Clothes. Present continuous» або «Food. Present simple». Вчитель говорить речення використовуючи потрібну лексику і граматичну структуру. Наприклад: «You are wearing black shoes» або «You don't like ice cream». Ці речення мають бути такими, щоб вони стосувалися кількох учнів одночасно. Учні мають уважно слухати опис. Якщо вони вважають, що опис вчителя відповідає їм, вони повинні встати і швидко пересісти на інший стілець. Один учень залишиться стояти, оскільки стільців менше, ніж учасників. Цей учень придумує наступний опис для інших учнів. Ця гра є ідеальним поєднанням розваги та навчання, що робить її ефективною для навчання граматики і лексики. Вона підходить як для кінестетиків чи аудіалів, так і для учнів з гіперактивністю.

Отже, інтерактивні ігри, серед яких граматичні, лексичні, фонетико-орфографічні та мовленнєві, суттєво впливають на результати навчання учнів іноземної мови, зокрема в 5-6 класах. Вони формують психологічну готовність до спілкування, створюють природну потребу у багаторазовому повторенні певних мовних елементів і допомагають учням тренуватися у виборі потрібного варіанту висловлювання. Таким чином, гра є ефективним інструментом, що сприяє активному і усвідомленому засвоєнню іноземної мови та розвитку комунікативних навичок, які є важливими для успішної інтеграції учнів у іншомовний мовленнєвий простір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова та ін. Київ: Академія, 2010. 327 с.
2. Плюшко Г. Г. Використання інтерактивних методів навчання. Методичні рекомендації. Київ. 2012. 24 с. URL: https://isoty0wsxy5efjap8bhqzqpm7hyxz4m0.cdn-freehost.com.ua/images/content/Napratsyuvannya/Metodychni_materialy/410001.pdf (дата звернення: 23.10.24).
3. Hadfield J. Elementary vocabulary games: a collection of vocabulary games and activities for elementary students of English. Longman, 1998. 119 p.
4. Kostikova I. I. Language games in teaching English. Kharkiv: KHNPU, 2017. Vol. 43. P. 174 - 184. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/5ec85491-4a4f-4b4f-9e6a-da9f2003d73a> (date of access: 23.10.24).
5. Lee W.R. Language teaching games and contests. Oxford: Oxford University Press, 2008. 218 p.
6. Lewis G., Bedson G. Games for children. Oxford: OUP, 1999. 150 p.
7. McCallum G.P. 101 Word Games. Oxford: Oxford University Press, 1980. 162 p.

Бейгер Ірина

Науковий керівник – доц. Дацків Ольга

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ

Життя без інформаційних технологій у XXI столітті важко уявити, оскільки сьогодні усі сфери діяльності суспільства є меншою чи більшою мірою цифровізовані. Зараз світ спостерігає стрімкий розвиток технологій, зокрема величезної популярності набуває штучний інтелект (ШІ).

В освітній сфері також відбуваються значні зміни, що пов'язано не лише з технологічним проривом, але й із ситуацією в Україні. Перед закладами вищої освіти (ЗВО) постають нові виклики: змішане навчання, адаптація матеріалів для студентів з особливими освітніми потребами. З появою ШІ та розвитком інформаційних технологій, освітній процес набуває дещо іншої форми, зокрема змінюються методи та підходи до навчання іноземних мов (ІМ).

Мета статті полягає в аналізі та оцінці використання ШІ у навчанні ІМ, зокрема, під час формування лексичної компетентності майбутніх учителів виявленні переваги та недоліків інтеграції ШІ в освітній процес та у вивчення ІМ у ЗВО, зокрема під час формування лексичної компетентності студентів.

Зараз існує безліч цифрових платформ та застосунків на основі ШІ, які розроблені саме для навчальних цілей та можуть значно полегшити освітній процес і забезпечити кращі академічні результати. Інтелектуальні системи розроблені таким чином, щоб «... змусити комп'ютер чи програмне забезпечення «мислити» як людський мозок. Це досягається шляхом вивчення закономірностей роботи людського мозку та аналізу когнітивних процесів» [2]. Науковці Т. Шмідт і Т. Штрасер поділяють ШІ інструменти на три типи: орієнтовані на студента, на викладача та на систему навчального процесу [6, с. 167 - 168]. Усі перелічені вище типи ШІ застосунків, здатні значно покращити процес навчання ІМ, оскільки пропонують широкий спектр можливостей.

Питання інтегрування ШІ в освіту досліджувалось такими науковцями, як Л. Б. Форсьє, Р. Лакін, В. Холмс, М. Гріффітс, Б. Парк - Вулф, І. Візнюк, Н. Буглай, Л. Куцак, А. Поліщук, І. Романишин, Т. Чухно, Н. Фийса.

Забезпечення позитивного досвіду навчання студентам є дуже важливим для отримання високих результатів навчання. ШІ є певною революцією в традиційній освіті, оскільки покращує навчання, роблячи його більш персоналізованим, спонукаючи освітян переосмислювати наявні методи та підходи викладання ІМ.

Проаналізувавши низку наукових та публіцистичних праць, ми виокремили безліч переваг використання ШІ в освіті, серед яких, зокрема, такі: персоналізація навчання студента, можливість моделювання індивідуальних планів, адаптування матеріалів до потреб та рівня кожного студента [1, с. 5 - 6]. Більше того, ШІ здатен надавати студентам зворотній зв'язок, допомагаючи здобувачам освіти зрозуміти свої сильні сторони та пропрацювати слабкі. ШІ платформи надають можливість викладачам ЗВО відстежувати прогрес студентів та, за потреби, розробити додаткові завдання для подолання певних труднощів у їх навчанні [4, с. 591 -5 93]. Стосовно нашого дослідження, вважаємо, що використання ШІ допоможе забезпечити максимально високі результати формування лексичної компетентності майбутніх учителів ІМ.

Зважаючи на те, що, через воєнні дії в Україні, студенти перебувають у стресовому стані, осіб з особливими освітніми потребами у ЗВО стає все більше, виникає необхідність адаптації звичних методів та підходів викладання ІМ для покращення умов навчання для здобувачів освіти, які перебувають за межами країни, мають важкий фінансовий стан чи обмежені можливості відвідування занять. Для створення сприятливих умов усім студентам, використання ШІ буде максимально доцільним, адже таким чином викладачеві буде простіше врахувати потреби та особливості кожного здобувача освіти під час планування навчального процесу [5, с. 182].

Проте, попри велику кількість позитивних сторін інтеграції ШІ в освіті, існують і певні ризики, наприклад, відсутність живої взаємодії «викладач-студент», що є ключовим елементом формування цілісної, свідомої особистості. ШІ ніколи не зможе замінити педагога, адже в процесі навчання формуються не лише компетентності майбутнього викладача, а й манера поведінки, цінності та світогляд. Більше того, при надмірному, бездумному використанні ШІ може виникнути певна залежність. В результаті нівелюється вклад викладача та знижується якість навчання, оскільки завдання, які були спрямовані на розвиток критичного мислення та розширення знань, словникового запасу виконав ШІ, а не студент [3].

Академічна доброчесність також є під загрозою із появою та широким використанням ШІ в освіті, оскільки існує ризик плагіату. Недоцільне застосування інтелектуальних систем збільшує можливість використання чужої роботи без належного цитування, чи видавання згенерованого ШІ тексту за власний. Тож студенти, викладачі та керівництво ЗВО повинні об'єднати зусилля для підтримання високого стандарту навчального закладу та збереження академічної доброчесності. Для подолання цього негативного впливу, необхідно встановити політику та правила використання ШІ у ЗВО. Проте, варто зазначити, що сьогодні існують ШІ застосунки для виявлення плагіату та забезпечення об'єктивного оцінювання робіт здобувачів освіти [7, с. 95 - 97].

До ризиків застосування ШІ в освітньому процесі також можна віднести такі: дороговартісність цифрових застосунків на основі ШІ, необхідність навчання викладачів та студентів щодо правильного застосування інструментів ШІ, порушення приватності.

З метою виявлення ставлення до використання ШІ в освітньому процесі ми провели опитування серед 27 викладачів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Львівського національного університету імені Івана Франка та серед 93 студентів факультету

іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Згідно проведеного нами опитування, значна більшість як викладачів (81,5%), так і студентів (98,9%), використовують ШІ під час вивчення ІМ. Лише 18,5% педагогів та 1,1% опитаних здобувачів освіти відповіли, що ніколи не застосовують ШІ у своїй роботі. Варто зазначити, що серед усіх респондентів найвживанішими є такі інструменти ШІ, як ChatGPT, Gemini, Copilot та інші навчальні платформи і застосунки для вивчення ІМ.

Проаналізувавши відповіді, ми бачимо, що 36,8% опитаних вважають, що ШІ може бути дуже ефективним інструментом у формуванні іншомовної лексичної компетентності, 56,3% – що ШІ може бути дещо корисним, 5,3% зазначили, що ШІ може бути навіть шкідливим, а 1,6% переконані, що ШІ не має суттєвого впливу на формування лексичної компетентності.

На запитання, щодо наявних переваг та недоліків використання ШІ для формування лексичної компетентності майбутніх учителів ІМ як викладачі, так і студенти дали схожі відповіді. Серед переваг учасники анкетування зазначили: економія часу на пошук необхідної інформації; структуризація та урізноманітнення мовлення; генерація ідей для планування уроків та завдань; ШІ може створювати різні тексти із потрібною лексикою для різних мовних рівнів, пояснювати використання певних слів у різних контекстах, може зробити вивчення мови більш доступним для людей, які не мають можливості відвідувати традиційні заняття або оплачувати послуги репетиторів, ШІ може пропонувати різні способи запам'ятовування лексичних одиниць та пояснювати незрозумілий матеріал, розвивати навички редагування текстів.

Також, дослідивши та проаналізувавши відповіді студентів та викладачів щодо наявних недоліків у застосуванні ШІ у навчанні ІМ, ми вивели основні з них: ШІ не завжди дає правильні відповіді та може надавати некоректну інформацію із неперевіраних джерел; плагіат; неправильний переклад (ШІ рідко розпізнає ідіоми чи розмовний варіант мови); нестача людської взаємодії; звуження самостійності мислення; бездумне списування згенерованого завдання; втрата студентами вмінь шукати та аналізувати інформацію.

Відповіді респондентів на запитання «Які типи завдань, пов'язаних з вивченням іншомовної лексики, Ви вважаєте найбільш корисними для виконання з використанням ШІ?» узагальнимо в Таблиці 1:

Табл. 1.

Типи завдань	Викладачі	Студент
вивчення нових слів та виразів	13 (48,1%)	67 (72%)
запам'ятовування слів	10 (37%)	57 (61,3%)
розвиток навичок перекладу	13 (48,1%)	50 (53,8%)
отримання визначень та синонімів слів	19 (70,4%)	56 (60,2%)
вивчення слів у контексті речень та прикладів	19 (70,4%)	59 (63,4%)
створення асоціаційних зв'язків між словами та їх значеннями	13 (48,1%)	54 (58,1%)
побудова лексико-граматичних конструкцій з використанням нових слів	14 (51,9%)	39 (41,9%)
навчання з використанням флеш-карток та ігор	12 (44,4%)	49 (52,7%)

Як видно з даних Таблиці 1, найбільша кількість (19 або 70,4%) опитаних викладачів вважають отримання визначень та синонімів слів і вивчення слів у контексті речень та прикладів найбільш корисними для виконання з використанням ШІ. Згідно з відповідями студентів ШІ доцільно використовувати для вивчення (67 або 72%) і запам'ятовування (57 або 61,3%) нових слів та виразів.

Важливим питанням у нашому науковому дослідженні було те, чи вважають респонденти, що інтеграція ШІ у процес вивчення ІМ може бути корисною в майбутньому. 25 (92,6%) опитаних викладачів та 86 (92,5%) студентів цілком погоджуються із цим твердженням. Зокрема, серед перспектив використання ШІ у навчанні лексики педагоги висловили наступні припущення: етапи ознайомлення та автоматизації дій на рівні слова, словосполучення, фрази/речення студент зможе опанувати самостійно, на занятті більше уваги приділяти автоматизації дій з новими лексичними одиницями на рівні понадфразової єдності; оптимізація інструментів ШІ шляхом інтеграції з класичною методикою; розробка вправ і завдань на вивчення нових лексичних одиниць і автоматизацію лексичних навичок з урахуванням передового світового досвіду, використання комплексних додатків на різних гаджетах, які ефективно навчали б людей ІМ з урахуванням їх рівня володіння ІМ і вікових особливостей.

Опираючись на отримані нами результати дослідження, ми можемо зробити такі висновки: ШІ є корисним допоміжним інструментом у процесі навчання ІМ, зокрема, під час формування лексичної компетентності майбутніх учителів ІМ. Адже, інструменти ШІ здатні зробити навчання більш персоналізованим, підвищити мотивацію здобувачів освіти, зменшити навантаження на викладачів, покращити мовні навички, забезпечити різноманітність та інтерактивність завдань й розширити словниковий запас. Проте, є й ризики інтеграції ШІ в освітній процес, а саме: плагіат, відсутність взаємодії «людина-людина», можлива залежність та зниження якості навчання, відсутність вмінь критичного мислення.

Для того, щоб уникнути та протистояти негативному впливу використання ШІ в процесі навчання ІМ у ЗВО, студенти і викладачі повинні добросовісно, доцільно та контрольовано використовувати застосунки на основі ШІ у своїй роботі. При дотриманні правил та використанні ШІ як допоміжного засобу в поєднанні з інноваційними методиками навчання ІМ, ми зможемо досягти вищих та ефективніших результатів навчання. Ми повинні адаптувати наявні підходи до появи та широкого використання ШІ, оскільки він вже є частиною нашого сьогодення, яку ми не можемо заперечити, але ми повинні усіма можливими способами намагатись мінімізувати негативний вплив ШІ та оптимізувати позитивний.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романишин, І. М., Чухно, Т. В., & Фийса, Н. В. Трансформація методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі: використання штучного інтелекту, аналіз впливу, перспективи. *Академічні візії*, 2023. № 24. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10023920>
2. GigaCloud: Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/scho-take-shtuchnij-intelekt-istorija-vidi-ta-skladovi> (date of access: 03.06.2024).
3. Mahdi S. The effects of AI on education. *Los Angeles Times. High School Insider*. 2024. URL: <https://highschool.latimes.com/newport-harbor-high-school/the-effects-of-ai-on-education/> (date of access: 03.06.2024).
4. Onesi-Ozigagun O., Ololade Y. J., Eyo-Udo N. L., Ogundipe D. O., Revolutionizing education through AI: A comprehensive review of enhancing learning experiences. *International Journal of Applied Research in Social Sciences*. 2024. Vol. 6, № 4. P. 589 - 607.
5. Robert R., Meenakshi S. The Future of Artificial Intelligence (AI) in Education: Threats and Prospects for Long-term Growth. *Modern trends in multidisciplinary subjects*. 2024. Vol. 1. P. 181-189.
6. Schmidt T., Strasser T. Artificial Intelligence in Foreign Language Learning and Teaching: A CALL for Intelligent Practice. *Anglistik: International Journal of English Studies*. 2022. Vol. 33, № 1. P. 165 - 184.
7. Tripathi A., Thakar S. Ethical Use of AI for Academic Integrity: Preventing Plagiarism and Cheating / In "Ethical Frameworks in Special Education: A Guide for Researchers". 2024. P. 93 - 108.